

Project Herstel Populatie Bruine Kiekendief – Interreg V Grenspark Groot Saeftinghe Plan van aanpak 2020

Opgesteld door: Alex Wieland en Harm van Hoeve

Datum: 1 maart 2020^(publieksversie)

Inhoud

Inleiding.....	3
1 Terugblik seizoen 2019.....	3
2 Uitvoeringsplannen seizoen 2020	4
2.1 Demoproject TERHOLE 1	6
2.2 Demoproject PAAL (Saeftinghe) 2.....	9
2.3 Demoproject akkerrand 3	11
2.4 GRASZAAD	15
2.5 BROUWGERST	16
2.6 LANDSCHAPSELEMENTEN EN FAUNAVOORZIENINGEN.....	22
2.7 FRUITTEELT	24

Inleiding

Provincie Zeeland heeft het collectief Poldernatuur Zeeland opdracht verleend voor de uitvoering van Werkpakket 3.1 Herstel Populatie Bruine Kiekendief binnen het Interreg V project Grenspark Groot Saeftinghe. Hiervoor is een projectvoorstel opgesteld. Het doel van dit werkpakket is om de biodiversiteit in de landbouw te versterken met als voornaamste doelsoorten de Bruine Kiekendief, akkervogels en bijen.

ANV Groene Oogst en hun ecologisch adviseur (Alex Wieland) zorgen voor het daadwerkelijke opstellen van de uitvoeringsplannen en de begeleiding en uitvoering hiervan. Onderdeel van het projectvoorstel is dat er jaarlijks een plan van aanpak wordt opgesteld voor de uit te voeren experimenten en de te nemen maatregelen.

1 Terugblik seizoen 2019

In het kort:

- Vogelakker bij Ossensisse valt binne het reguliere ANLb
- Demoakkers Paal (1,8 ha) en Terhole (3,2 ha), experimenten met niet gangbare gewassen zoals (oude) granen, verschillende bijenmengsel, rietzwenkgras langs kreek, huttentut en een vogelblok (demo op overheidsgronden)
- Demo akkerrand (10 verschillende mengsels ingezaaid over 500 meter) locatie Hogeweg Hulst 0,5 ha (demo op private gronden)
- Maatregelen graszaad Hogeweg Hulst 0,8 ha maatregelen op één perceel van 8 ha graszaad (teelt op private grond)
- Maatregelen graszaad Cambronpolder
- Maatregelen in brouwgerst Ossensisse
- Maatregelen in brouwgerst Kuitaart
- Maatregelen in brouwgerst Lamswaarde
- Maatregelen in bruinen bonen Emmadorp
- Maatregelen in fruit Nieuw-Namen
- Kleinschalige landschapselementen aangelegd in Emmadorp (advies aan eigenaar)

Community-building:

- Excursie oude granen in samenwerking met Groene Koegors en ALTERBAKE
- De oogstmaterialen zijn beschikbaar gesteld aan het project ALTERBAKE en project ALTERBREW
- Reijnaertcollege insectenonderzoek in Terhole
- Insectenproject EIS, locaties graszaad Absdale en Terhole
- Bijdrage geleverd aan het beheerplan GGS
- Excursie voor de brouwgersttelers
- Excursie algemeen in combinatie met tijdelijke natuur Koegorspolder
- Contacten gelegd met bewoners in GGS projectgebied

2 Uitvoeringsplannen seizoen 2020

Ook in 2020 zijn de percelen Terhole en Paal weer beschikbaar om als demopercelen in te richten. Net als voorgaande jaren wordt ingestoken op maatregelen in gangbare gewassen en niet gangbare gewassen. Een belangrijke doelstelling is versterking van de biodiversiteit. Daarnaast wordt er naar gestreefd om het product te verwerken tot een streekproduct. Gebleken is dat er met name interesse is voor Emmertarwe (bakker uit Sint Jansteen) en Maartsche gerst (mouterij the Swaen, Kloosterzande). Deze gewassen komen dus zeker terug, waarbij gestreefd wordt naar grotere hoeveelheden per soort. Door aan te sluiten bij het project ALTERBAKE, lokaal brood en ALTERBREW van de Universiteit van Gent zoeken we naar mogelijkheden voor verwerking, productontwikkeling en (lokale) afzet. Een ander project van de Universiteit Lokaal Brood biedt mogelijkheden om de korte keten afzetmogelijkheden te onderzoeken. De oude graanrassen worden beschikbaar gesteld aan de Universiteit Gent voor uitzaaiproeven. Er heeft iemand interesse getoond om in het kader van streekproducten wat te gaan doen met lokaal geteelde mosterd. Op het demoperceel bij Terhole willen enkele rassen die hiervoor geschikt zijn uittesten en beschikbaar stellen. Daarnaast willen we hier de kruidenmengsels die hier staan behouden en uittesten op geschiktheid voor onder andere insecten.

Het experiment met de demo akkerrand aan de Hogeweg wordt voortgezet. Wederom worden er verschillende proeven gedaan met akkerrandenmengsels en beheer.

De maatregelen met graszaad zijn interessant. De graszaadsector is zeer enthousiast. Voor deze groep (vertegenwoordigers van alle graszaadbedrijven) is een presentatie gehouden. Er wordt gewerkt aan een uitrol van dit projectonderdeel.

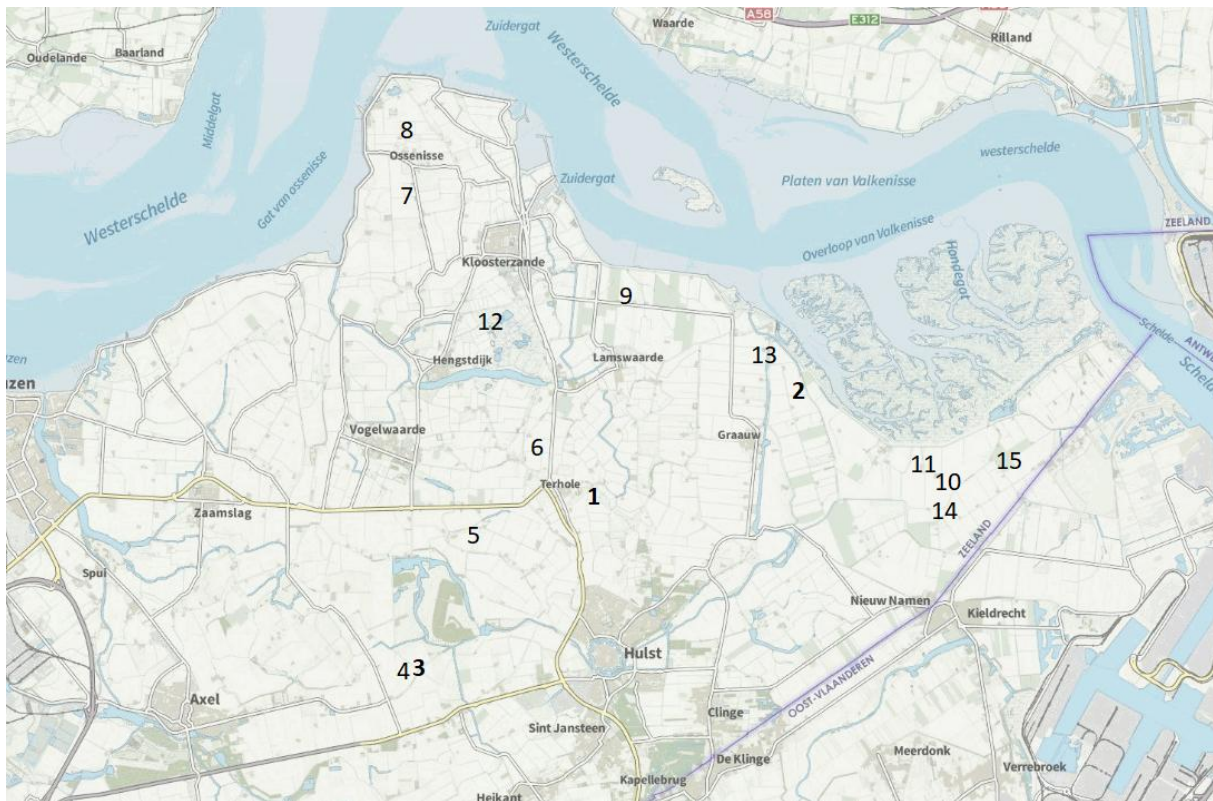
In 2019 zijn bij 3 landbouwers experimenten opgezet om de biodiversiteit in brouwgerst te continueren. Dit is gedaan door het gewas in bepaalde delen van het perceel dunner in te zaaien. Daarnaast is er op 1 locatie een mengteelt gedaan (huttentut –gerst). De resultaten waren positief en ook de mouterij De Swaen is enthousiast over dit streekproduct. De resultaten zijn nog niet bekend. We willen de experimenten in 2020 graag.

In bruine bonen en in een laagstamboomgaarden zijn bloemrijke stroken aangelegd die mogelijkheden bieden voor het ontwikkelen van biodiversiteit en daarnaast mogelijk een betere bestuiving van het gewas opleveren. Met betrekking tot bruinen bonen is gebleken dat hiervoor het kruidenmengsel al ruim voor de inzaai van de bonen dient te zijn. Dit om er voor te zorgen dat insecten al voor de bloei van de bonen in het perceel aanwezig zijn. Voor 2020 was er geen mogelijkheid om deze proef tijdig uit te zetten. Het is zeker aan te bevelen om dit in een ander jaar nog een keer uit te voeren.

In 2019 is zijn kruidenmengsels uitgezaaid in een laagstamboomgaard. Het doel is meer bestuivende insecten in de boomgaard te krijgen. Omdat kolonisatie van insecten in een boomgaard niet heel gaat willen we de ingezette maatregelen continueren. De nadruk zal in 2020 meer liggen op laagblijvende kruiden. Dit om te voorkomen dat de vegetatie te hoog wordt en gaat concurreren met de fruitbomen.

In 2019 zijn landschapselementen aangelegd (poel en knotbomen). Advies is verstrekt vanuit het GGS project. De maatregelen zijn niet betaald met financiële middelen uit het GGS project. Er zal nog onderzocht worden naar mogelijkheden voor de aanleg van landschapselementen, enkele mogelijkheden zijn in deze notitie uitgewerkt.

Figuur 1. Ligging projecten 2020.

- 1 Demoperceel Terhole
- 2 Demoperceel Paal
- 3 Akkerranden demonstratie veld
- 4 Graszaad project
- 5 Graszaad project
- 6 Brouwgerst project
- 7 Brouwgerst project
- 8 Brouwgerst project
- 9 Brouwgerst project met mengteelt huttentut
- 10 Bruinebonen project
- 11 Kleinschalige landschapselementen (advies)
- 12 inrichtingsmaatregel dijkperceel
- 13 inrichtingsvoorstel bewoners Paal
- 14 Fruitteelt project
- 15 Graszaad project strokenteelt

2.1 Demoproject TERHOLE 1

Terhole (groeiseizoen 2019-2020)

Intro:

In het kader van het Interregproject Genspark Groot Saeftinghe is het mogelijk om op een akker bij Terhole te experimenteren met alternatieve gewassen en vernieuwende maatregelen in het kader van het agrarisch natuurbeheer. Dit onderdeel valt onder Interreg opgave “demo op overheidsgronden”.

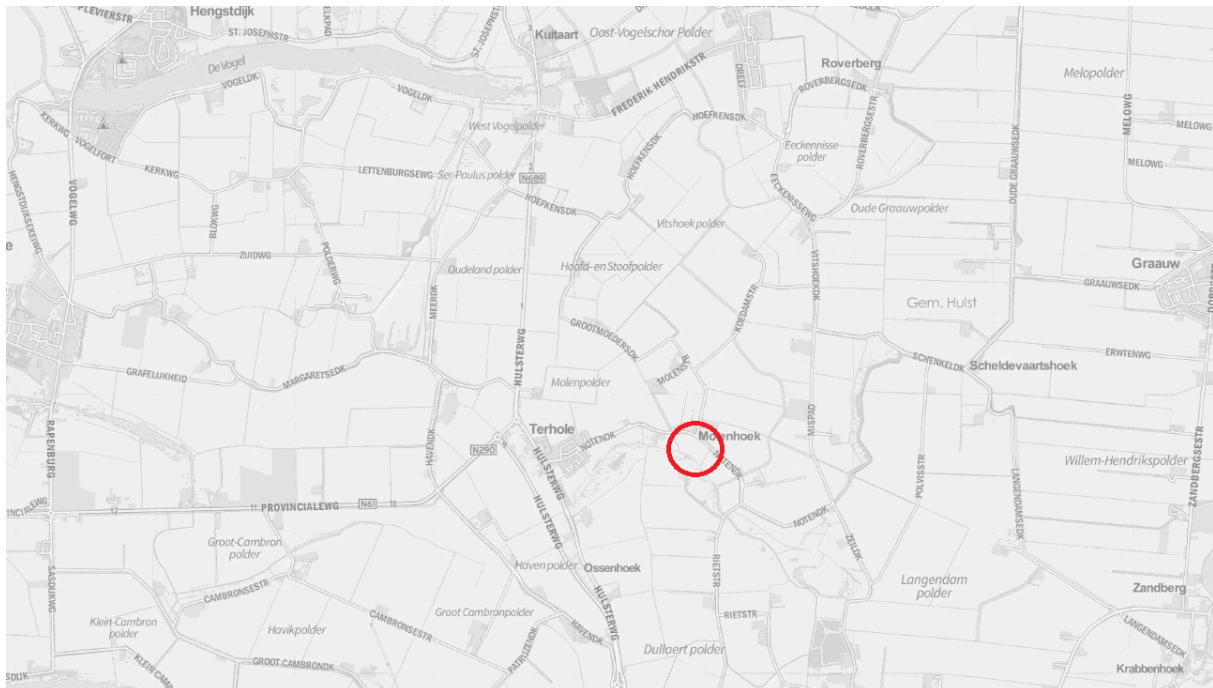
Doel:

Het verhogen van de biodiversiteit in Open akker ter ondersteuning van (hoofd)doelsoort Bruine Kiekendief en akkervogels (Patrijs, Veldleeuwerik en Kwartel). Door de ligging direct naar de kreek Polsvliet biedt het perceel kansen voor diverse in het riet broedende soorten. Het doel is ook om uit te testen hoe oude granen zich ontwikkelen nabij de rietoever. Oude graansoorten worden doorgaans hoger en vormen hierdoor een goede aansluiting op het bestaande rietveld. Hierdoor ontstaat er meer foerageergebied en meer dekking.

Ligging:

Het perceel is gelegen binnen het leefgebied Open Akker uit het Natuurbeheerplan van de Provincie Zeeland.

Figuur 2. Ligging project.

Bouwplan:

De volgende maatregelen worden voorgesteld:

- Vogelblok
- Bijenmengsels
- Rietzwenk
- Oude graanrassen
- Mosterd
- Na de oogst experimenten met verschillende typen groenbemesters

Vogelblok

Deze maatregel is ingezaaid in het voorjaar van 2017. Na 3 jaar is er te veel veronkruiding. Deze maatregel kan verplaatst worden naar een ander deel op het terrein.

Bijenmengsels

In het kader de bijenafname een halt toe te roepen zijn er diverse projecten opgestart ten gunste van (wilde) bijen. In Zeeland is nog niet veel ervaringen met bijenmengsels. Wat zijn soorteigenmengsels en wat is het ecologisch rendement. Hoe gedijen ze in de Zeeuwse polders. Er zijn in 2018 drie verschillende typen bijenmengsels ingezaaid. De bijenmengsels zijn meerjarig.

Rietzwenk

Dit hoog opgaande gewas is naast de kreek gezaaid. De helft hiervan is gemaaid en de andere helft blijft overstaan in de winter. Beiden zullen in het voorjaar weer uitgroeien. Er kan verschil vastgesteld worden in ecologisch effect voor broedvogels tussen beide varianten.

Oude graanrassen

Te behoeve van behoud van een tiental oude graanrassen worden deze op stroken uitgezaaid. Dit tevens ter demonstratie van het Alterbrewproject.

Mosterd

Een landbouwer is geïnteresseerd in teelt en verwerking van mosterd. In 2020 worden diverse rassen mosterd ingezaaid op het nog beschikbare deel van het terrein. Dit om uit te testen welke kansen deze bieden voor het ontwikkelen van biodiversiteit en ervaringen op te doen met de teelt technische aspecten en verwerking van mosterdzaad tot mosterd.

Figuur 3. Ingezaaide gewassen.

Aanpak:

De bewerking van de grond, het zaaien en oogsten wordt uitgevoerd door ANV Groene Oogst.

Planning:

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
Vogelblok			Inzaai									
Oude granen			I		I		O	O			I	
Bijenmengsels									hooien			
Rietzwenk							50% hooien					
mosterd				i					O			
Groenbemester								I	I			

I = inzaai

O = oogst

M = maaien

Monitoring:

Gedurende het broedseizoen wordt het perceel vijfmaal onderzocht op het voorkomen van broedvogels en zoogdieren. Gedurende de nazomer worden muizen geïnventariseerd. Gedurende de winter worden tellingen gedaan met name gericht op hazen en konijnen maar ook naar andere vogels en zoogdieren.

Foto. Maartsche gerst.

2.2 Demoproject PAAL (Saeftinghe) 2

Inzaaiplan akker Paal-Saeftinghe (groeiseizoen 2018-2019)

Intro:

In het kader van het Interregproject Grenspark Groot Saeftinghe is het mogelijk om op een akker bij Paal te experimenteren met alternatieve gewassen en vernieuwende maatregelen in het kader van het agrarisch natuurbeheer. Dit onderdeel valt onder Interreg opgave “demo op overheidsgronden”.

Doel:

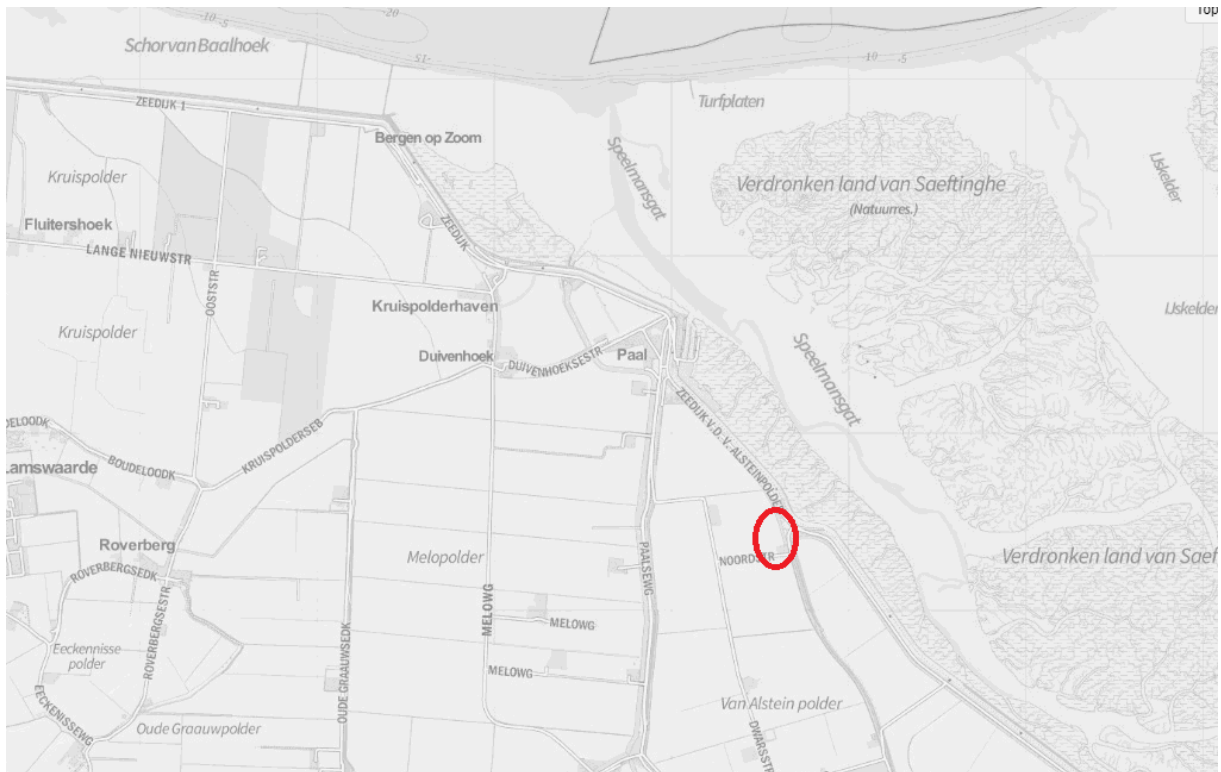
Het verhogen van de biodiversiteit in Open akker ter ondersteuning van (hoofd)doelsoort Bruine Kiekendief en akkervogels (Patrijs, Veldleeuwerik en Kwartel).

Ligging:

Het perceel is gelegen net buiten het leefgebied Open Akker uit het Natuurbeheerplan van de Provincie Zeeland. Maar gezien de ligging ten opzichte van het Verdrongen Land van Saeftinghe toch voldoende interessant als demoproject.

De vogelakker en het bloemblok worden ondergewerkt in maart. Vervolgens wordt het perceel ingezaaid met brouwergerst en of zomertarwe. Een deel van de kruiden- en grasstroken blijft liggen ivm proeven met bestuivende insecten en akkervogels.

Figuur 4. Ligging project.

Bouwplan:

Brouwergerst/ zomertarwe met kruidenstroken. In te zaaien in maart 2020. Oogst augustus 2020.

Figuur 5. Ingezaaide gewassen.

Aanpak:

De bewerking van de grond, het zaaien en oogsten wordt uitgevoerd door een akkerbouwer die lid is van ANV Groene Oogst.

Planning:

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
Brouwgerst			Inzaai					oogst				

Monitoring:

Gedurende het broedseizoen wordt het perceel vijfmaal onderzocht op het voorkomen van broedvogels en zoogdieren. Gedurende de nazomer worden muizen geïnventariseerd. Gedurende de winter worden tellingen gedaan met name gericht op hazen en konijnen maar ook naar andere vogels en zoogdieren.

2.3 Demoproject akkerrand 3

Intro:

Binnen het agrarisch natuurbeheer bestaat er behoefte om met bepaalde zaaimengsels te experimenteren evenals met de zaai- en beheermethoden. Dit om de kwaliteit (toename biodiversiteit) te kunnen verbeteren van het toekomstige agrarisch natuurbeheer. Er worden proeven gedaan met bepaalde akkerrandenmengsels en beheer. Dit onderdeel valt onder Interreg opgave “teelt op private grond”.

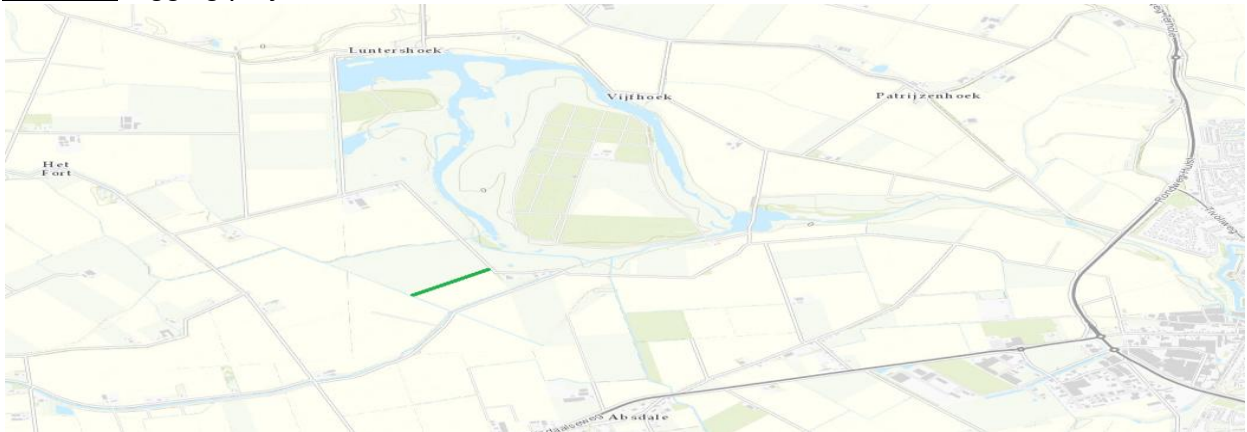
Doel:

Ervaringen op doen met het specifiek akkerrandenbeheer om de biodiversiteit te versterken ten gunste van de Bruine Kiekendief en andere akkervogels. De resultaten kunnen vervolgens verwerkt worden in het agrarisch natuurbeheer in Oost Zeeuws Vlaanderen en Zeeland.

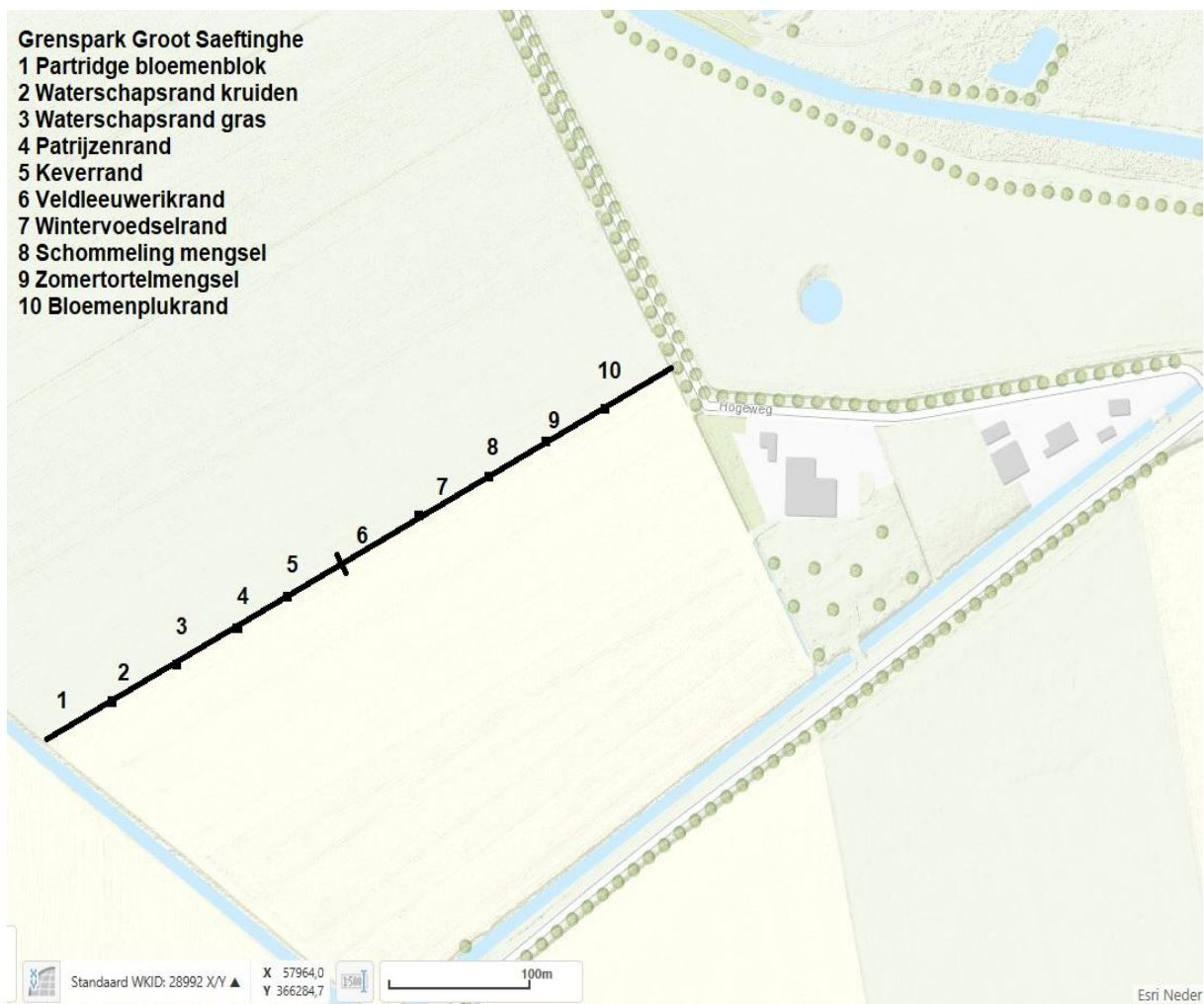
Ligging:

De demo akkerrand wordt op een particulier perceel gelegen aan de Hogeweg te Hulst uitgevoerd. Dit perceel is gelegen binnen het leefgebied Open Akker uit het Natuurbeheerplan van de Provincie Zeeland.

Figuur 6. Ligging project

Figuur 7. *Bouwplan.*

De volgende akkerranden worden ingericht en beheerd.

- 1 Patridge bloemenblok, helpt bewerken en opnieuw inzaaien
- 2 Waterschapsrand kruiden, maaien
- 3 Waterschapsrand gras, maaien
- 4 Patrijzenrand regulier ANLB, gras maaien voorjaar 2020, braak bewerken najaar 2019
- 5 Keverrand, geen beheer
- 6 Veldleeuwerikrand regulier ANLB, granendeel opnieuw inzaaien voorjaar 2020, gras maaien
- 7 Wintervoedselrand regulier ANLB, opnieuw inzaaien 2020
- 8 Schommeling mengsel, helpt opnieuw inzaaien 2020
- 9 Zomertortelmengsel, grondbewerking in najaar 2019, inzaaien in voorjaar 2020
- 10 Bloemenplukrand, opnieuw inzaaien in voorjaar 2020

Aanpak:

De bewerking van de grond, het zaaien en beheer wordt uitgevoerd door een lid van ANV Groene Oogst. Dit is een echte demonstratierand daarom zullen er diverse excursies georganiseerd worden op deze locatie.

Monitoring:

De monitoring is vooral gericht op de effecten van de landbouwkundige bewerkingen. Hoe ziet de structuur van de rand er uit. Welke maatregelen waren gunstig, welke minder. Daarnaast zullen ook de ecologische resultaten gemonitord worden. Gedurende het broedseizoen wordt het perceel vijfmaal onderzocht op het voorkomen van broedvogels en zoogdieren. Gedurende de nazomer worden muizen geïnventariseerd. Gedurende de winter worden tellingen gedaan met name gericht op hazen en konijnen maar ook naar andere vogels en zoogdieren.

excursie 2019 Hogeweg

Akkerrand mengsel

2.4 GRASZAAD

Veel broedvogels in het agrarisch gebied staan onder druk. Dit komt mede door een toenemende intensiteit in de landbouw waardoor er voor akkervogels minder mogelijkheden zijn om te broeden en voedsel te vinden voor de jongen. Er zijn echter ook extensieve teelten, waaronder de graszaadteelt, waar nog mogelijkheden zijn voor deze vogels. Door het treffen van gerichte maatregelen en het aanpassen van werkzaamheden biedt dit gewas mogelijkheden voor een toename van biodiversiteit, waaronder kritische broedvogels, zonder dat dit landbouwtechnisch tot problemen hoeft te leiden. Ook zullen deze maatregelen een positieve bijdrage leveren aan insecten, onder andere bijen. In het kader van het Grenspark Groot Saeftinghe zijn succesvolle proeven uitgevoerd in de graszaadteelt. Voor 2020 willen we een vervolgproject ontwikkelen om de mogelijkheden verder uit te testen en om te werken aan goede borging (financieel) voor dit project in de keten.

De werkgroep hennep en vlaseelt heeft belangstelling om aan te sluiten bij dit project. Vlas zal dan als dekvrucht ingezaaid worden.

Graszaad perceel met bloem/kruiden stroken

2.5 BROUWGERST

Biodiversiteit in brouwgerst Toptelers

Intro:

In het kader van het Interregproject Grenspark Groot- Saeftinghe is er binnen de agrarische natuurvereniging De Groene Oogst een inventarisatie gedaan naar mogelijke projecten om de biodiversiteit in regulier landbouwgebied te verbeteren. Eén van de ideeën die ter sprake kwam betrof maatregelen in brouwgerst van de Vereniging Toptelers Brouwgerst Oost Zeeuws Vlaanderen.

De Vereniging Toptelers zijn landbouwers in Zeeuws-Vlaanderen die op duurzame wijze brouwgerst telen. Er zijn circa 100 telers, waarvan 30 vaste telers. De meeste telers zijn in Oost Zeeuws-Vlaanderen (70%), het andere deel is in West Zeeuws-Vlaanderen. De brouwgerst wordt geleverd aan Mouterij de Swaen in Kloosterzande. Het is dus een echt streekproduct.

De teelt van brouwgerst is de laatste decennia flink geïntensiveerd. Zo werd vroeger zo'n 130 kg/hectare gezaaid. Tegenwoordig is de zaaidichtheid rond de 180 kg/ha. Dit levert 650 tot 780 stengels per vierkante meter op. Dit resulteert in een gewas dat al vroeg in het seizoen gesloten is.

Akkervogels zijn in het broedseizoen afhankelijk van insecten om hun jongen te voeden. In dichte gewassen zijn deze moeilijker te vinden dan in wat meer open gewassen. In open gewassen kan de zon op de grond schijnen zodat deze sneller opwarmt wat meer insecten oplevert. Daarnaast is een open gewas meer toegankelijk voor de vogels.

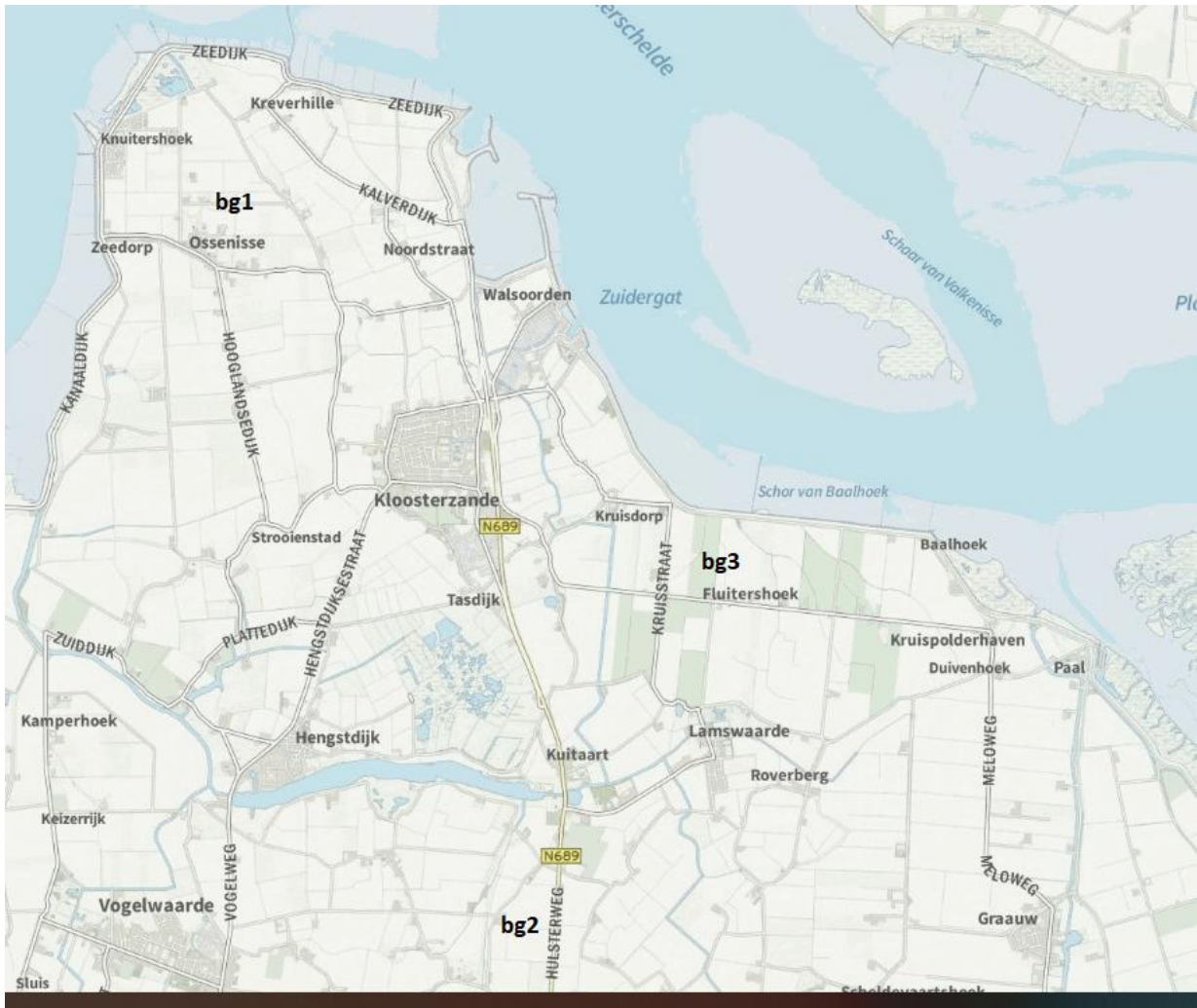
In het kader van het Interreg-project Grenspark Groot-Saeftinghe zijn er mogelijkheden om maatregelen in reguliere gewassen uit te testen of deze ecologisch waardevol zijn en ook landbouwkundig inpasbaar zijn. Tevens zijn er mogelijkheden om het verdienmodel te bepalen.

Doel:

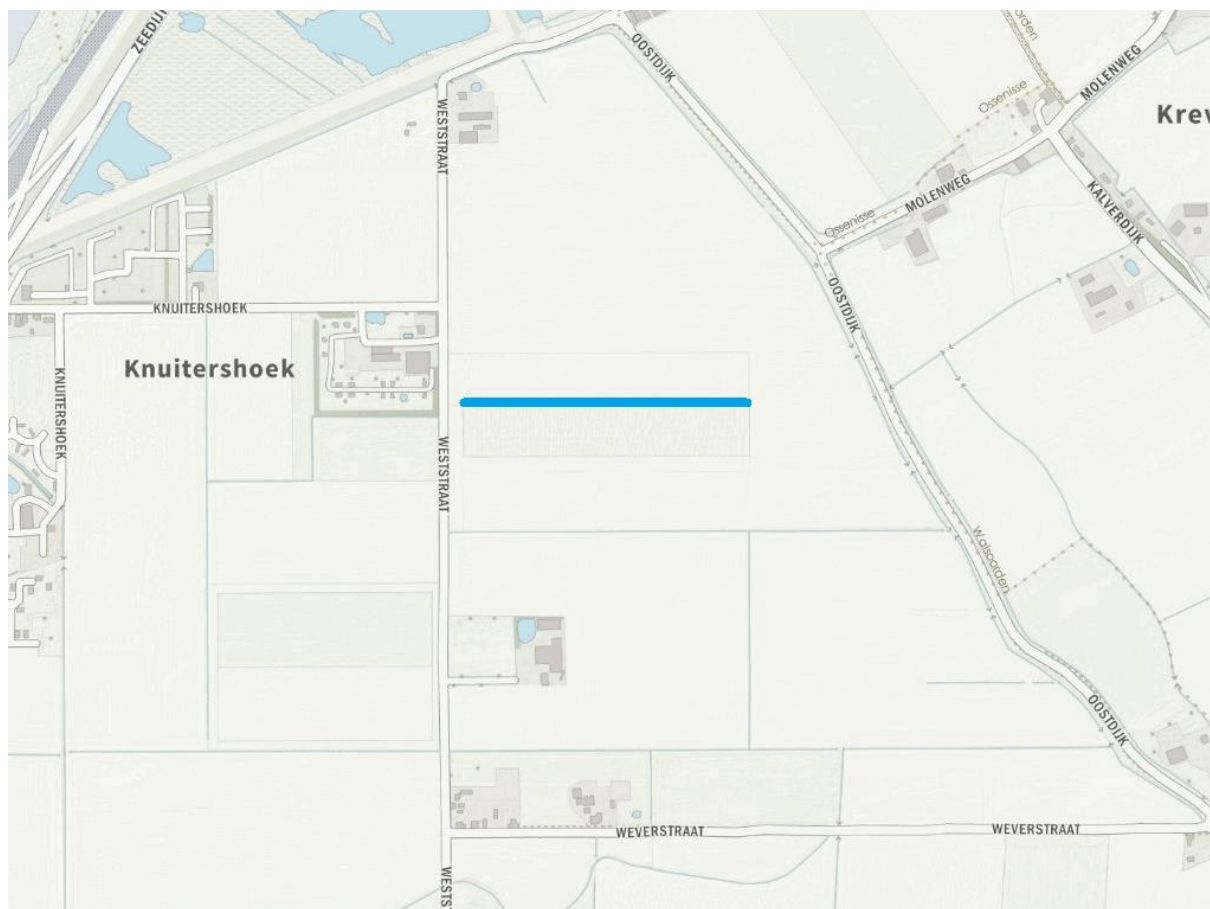
In het agrarisch natuurbeheer zijn leefgebieden met doelsoorten aangewezen. Eén van de leefgebieden is het leefgebied Open Akker. De vier belangrijkste doelsoorten zijn hier Veldleeuwerik, Graspieper, Gele Kwikstaart en Patrijs. Deze soorten zijn kenmerkend voor het Zeeuwse polderlandschap. De soorten zijn de laatste decennia flink in aantal afgenomen. Met gerichte maatregelen in het agrarisch natuurbeheer worden biotopen aangelegd die voldoen aan de eisen van deze soorten. Aanvullend hierop zijn maatregelen in reguliere teelten gewenst. Indien deze maatregelen in de toekomst op grotere schaal toegepast worden kan het effect groot zijn. In het kader van het Grenspark Groot Saeftinghe zijn op zoek naar kansen in reguliere gewassen. De brouwgerstteelt is mogelijk een teelt waar veel winst te behalen is. Dit willen we onderzoeken middels deze proef. Er zullen teeltadviezen geleverd worden. Daarnaast zal een analyse plaatsvinden van de brouwkwaliteiten.

Ligging:

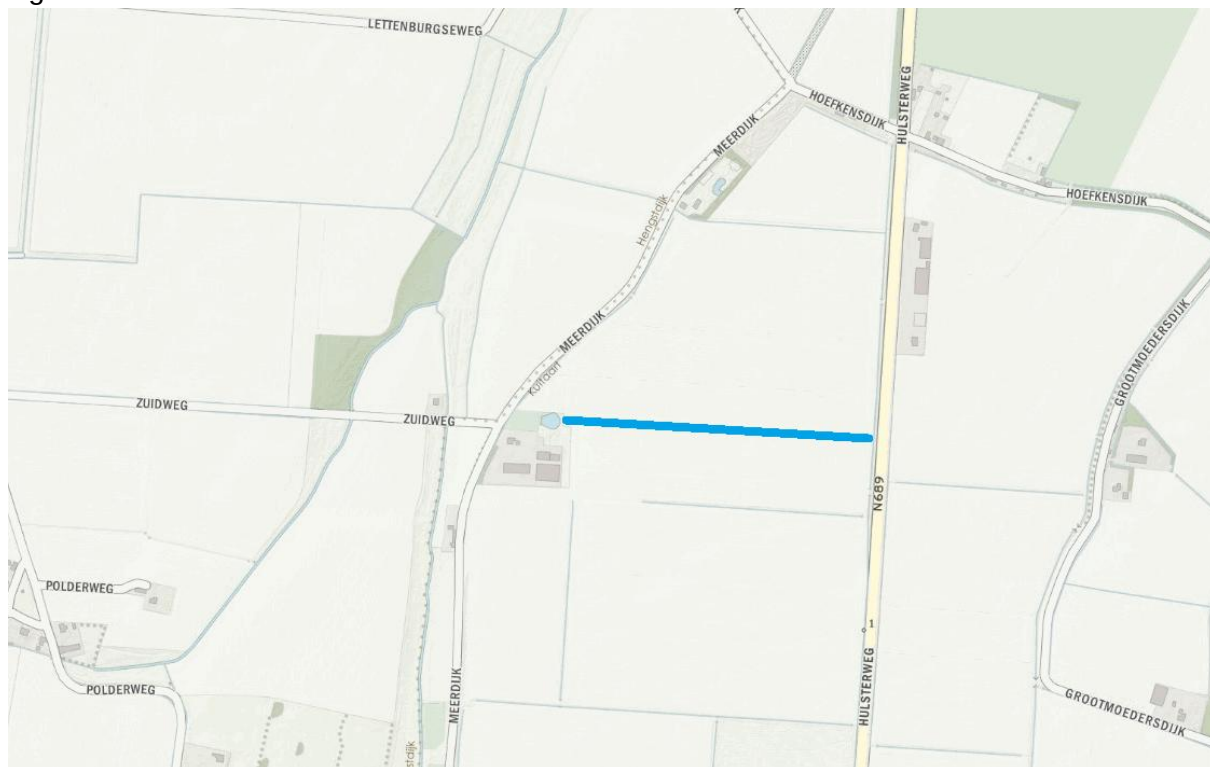
Er zijn 3 locaties waar de proeven uitgevoerd zullen worden:

Bg 1 Ossenisse

Bg 2 Kuitaart

Bg 3 Fluitershoek

Elk perceel 0,5 ha aan maatregelen.

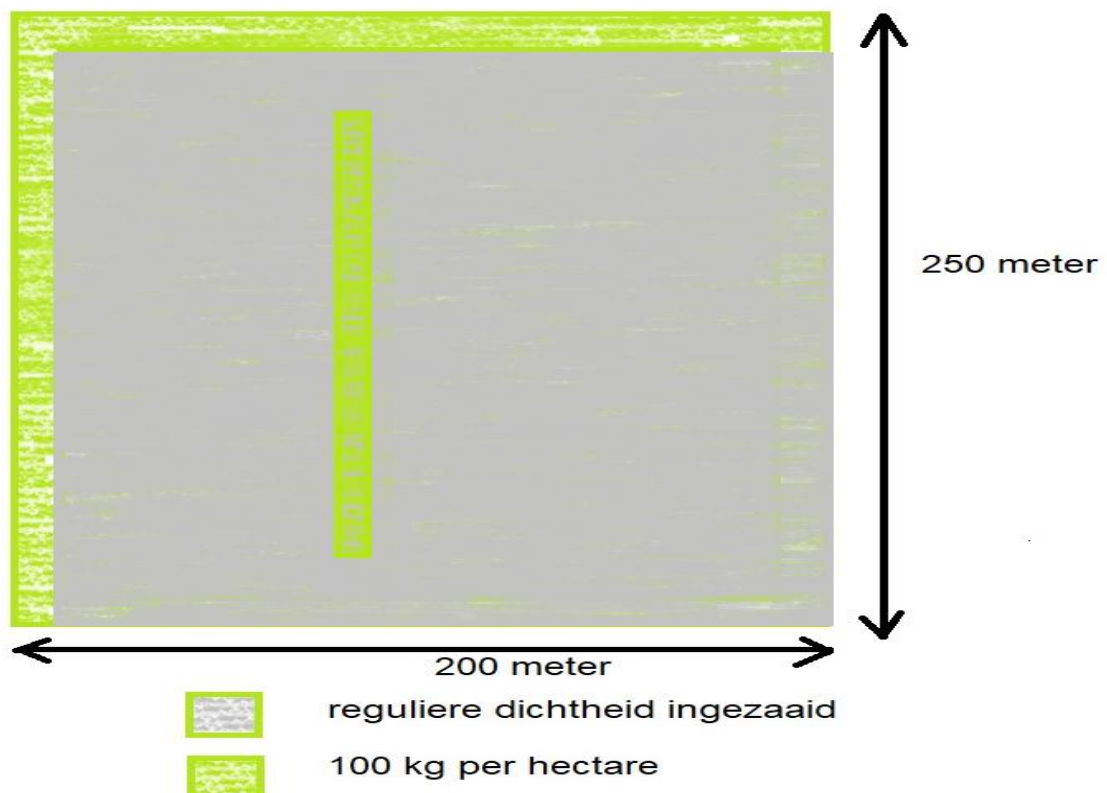
Bouwplan:

Een deel van het perceel van een perceel wordt dunner ingezaaid (75 kg/ha). Dit levert een gewas op dat langer open en geschikt blijft als voedselgebied voor Graspieper, Gele kwikstaart en Patrijs. Deze soorten foerageren graag aan de perceelsgrenzen. Slootkanten die tegen de maatregel aanliggen worden niet gemaaid in het broedseizoen.

Het dunner inzaaien kan gedaan worden door om en om een pijp van de zaaimachine af te sluiten of door rijen van 50 cm niet mee in te zaaien en het overige regulier in te zaaien. De stroken die niet ingezaaid worden kunnen ingezaaid worden met een onkruid onderdrukkend gewas.

Een voorbeeld is uitgewerkt in onderstaand figuur. De oppervlakte maatregelen in dit voorbeeld is 0,66 ha (13%), dit kan per locatie verschillend zijn maar dient te liggen tussen de 8-20%. Buitenzijden strook van 450 meter bij 12 meter, strook midden perceel 200 meter bij 6 meter. De doelstelling is de proef meerdere jaren uit te voeren. In maart 2020 wordt overlegd met de Mouterij The Swaen over samenwerking en kansen.

Figuur 8. Voorbeeld schematische weergave brouwgerstperceel.

Planning:

Het gewas wordt ingezaaid met normale brouwgerst en met de normale bewerkingen van brouwgerst. De oogst is in juli en wordt apart gehouden om de opbrengst en kwaliteit te bepalen.

Monitoring:

De betreffende percelen worden gemonitord op aanwezigheid van biodiversiteit en inpasbaarheid in landbouw. Er zal een automatische insecten determinatieval geplaatst worden in 1 van de percelen.

Biodiversiteit

De drie betreffende percelen worden gemonitord op broedvogels. Daarnaast worden er drie referentiepercelen gemonitord. Monitoring vindt plaats vanuit het Grenspark.

Landbouw

Monitoring vindt plaats door de stroken apart te oogsten. Zo kan vergeleken worden wat de verschillen zijn tussen de opbrengst aan de randen en de rest van het perceel. Ook de brouwkwaliteiten (eiwit gehaltes) worden vergeleken. Daarnaast wordt de gewasontwikkeling (oa kans op legering), plaaginsecten, onkruiddruk vergeleken.

Foto. Huttentut in brouwgerst.

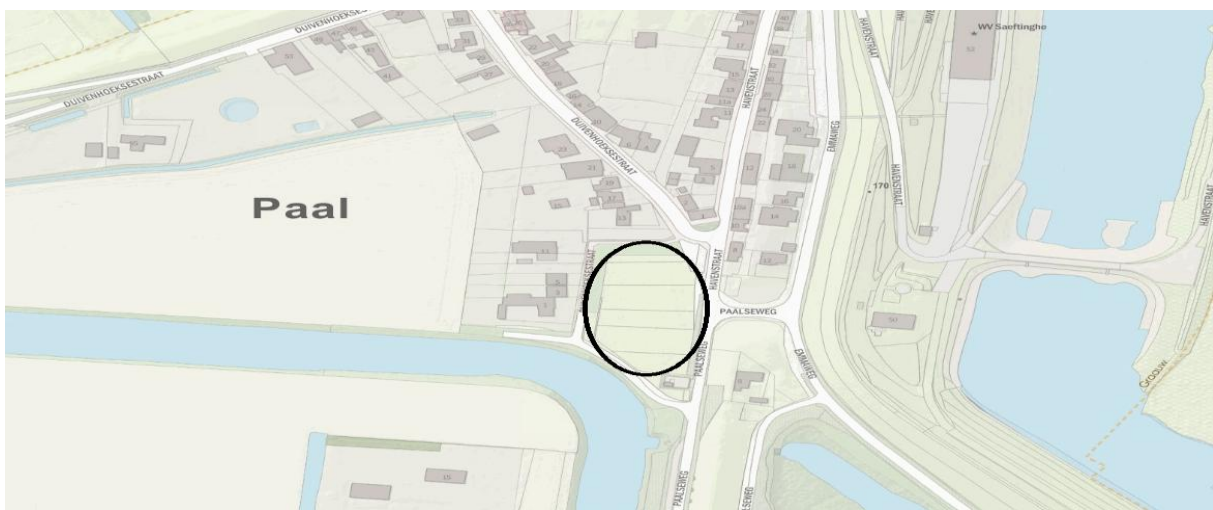

2.6 LANDSCHAPSELEMENTEN EN FAUNAVOORZIENINGEN

Paal

Enkele inwoners van Paal zijn eigendom van een braakliggend terrein. Dit willen ze inrichten ten gunste van natuur en landschap. Er zal advies verstrekt worden hoe het terrein ingericht kan worden met landschapselementen. Daarnaast wordt een bijdrage geleverd om het terrein in te richten voor maatregelen die voor eind maart 2020 zijn uitgevoerd.

Figuur 9. Ligging van het perceel.

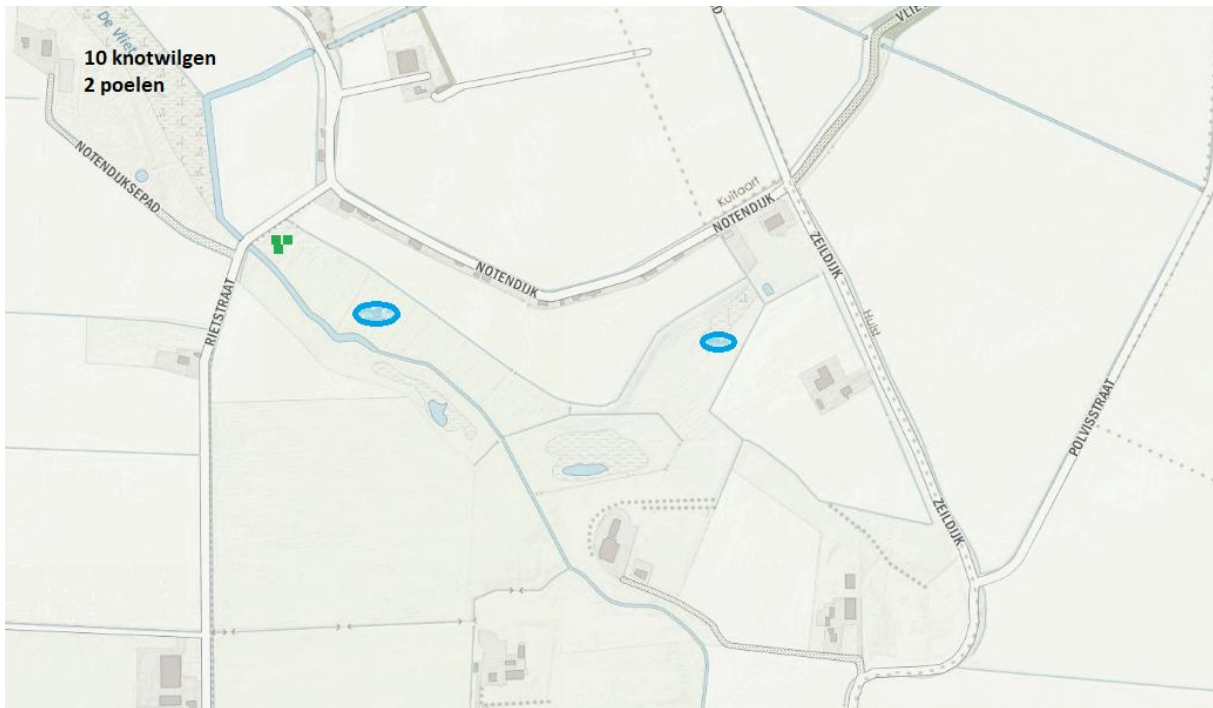
Figuur 10. Voorstel inrichting perceel Paal.

Terhole

De betreffende eigenaar, doet mee met agrarisch natuurbeheer.

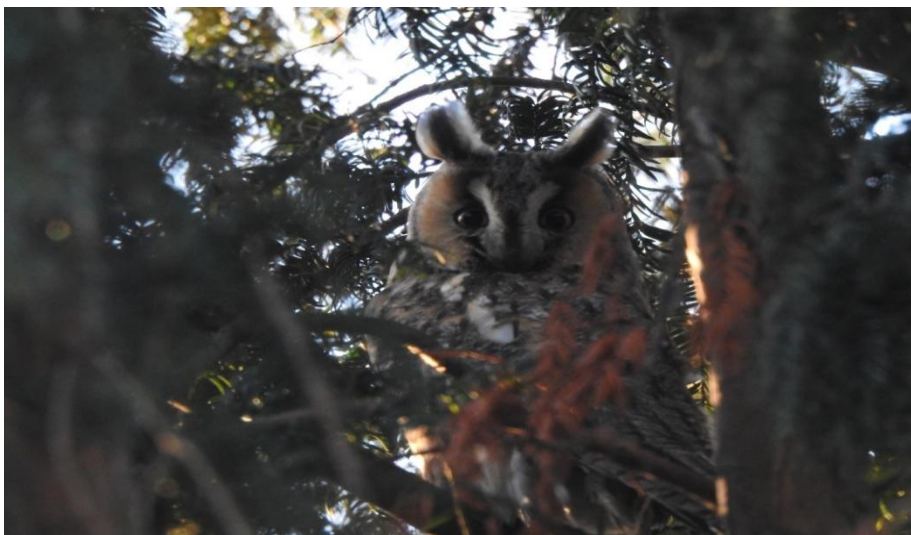
Voor de betreffende locatie zijn verbeteringen voorgesteld met als doel de natuurwaarden te verbeteren. Er is 1 poel gegraven en er zijn knotbomen geplant. Het advies is om nog een steenuilkast op te hangen.

Figuur 11. Ligging en invulling van het project Terhole

Ossenissee

Op een erf in in Ossenissee is advies verstrekt en een broedkorf afgeleverd (feb 2020) ten behoeve van de Ransuilen die hier aanwezig zijn.

2.7 FRUITTEELT

Intro

In het grenspark gebied is veel fruitteelt (appels en peren). In deze teelt zijn mogelijkheden om de biodiversiteit te verbeteren. Dit kan door bijvoorbeeld een extensiever beheer en inzaai van werkpaden. Bij een fruitteler worden hiervoor proeven uitgevoerd.

Doel

Meer biodiversiteit in laagstamboomgaarden door het aantrekken van bestuivende insecten. Daarnaast zullen ook vogels en zoogdieren hiervan profiteren. Er zal mogelijk een betere bestuiving en vruchtzetting van de appels en peren plaatsvinden.

Aanpak

Bij een fruitteler zijn in 2019 werkpaden ingezaaid met kruidenmengsels of zijn werkpaden extensiever beheerd. Voor werkzaamheden in de boomgaard zijn niet alle werkpaden noodzakelijk. Telkens wordt om en om 1 werkpad gebruikt. Het andere werkpad kan ingezet worden voor biodiversiteitsmaatregelen. De maatregelen hebben in 2019 het gewenste effect gesorteerd met betrekking tot het aantrekken van bestuivende insecten. De heer de Gendt heeft speciale bijenkasten waar solitaire bijen worden gekweekt ten behoeve van de bestuiving. De poppen worden jaarlijks verzameld en worden in het voorjaar weer uitgezet. In 2019 zijn er meer poppen verzameld. De in 2019 ingezaaide mengsels zijn echter niet optimaal om de landbouwkundige werkzaamheden uit te voeren. De kruiden werden te hoog waardoor ze over gingen hangen op de fruitbomen en de andere werkpaden. In 2020 wordt de proef voortgezet met mengsels van inheemse soorten die een bijdrage leveren aan bestuivende insecten maar die lager blijven (witte klaver, rode klaver, rolklaver, korenbloem, knoopkruid).

Doelstelling

Het doel is om kruiden randen in de boomgaard aan te leggen die een bijdrage leveren voor de biodiversiteit maar die geen belemmering vormen voor de landbouwkundige werkzaamheden die in de boomgaard uitgevoerd dienen te worden.

bloemstrook tussen fruitbomen tbv. bestuiving fruitbomen

Figuur 13. Ligging van het perceel.

